

The background image shows a wide, calm fjord under a grey, overcast sky. In the distance, steep mountains with patches of snow rise from the water's edge. In the foreground and middle ground, several large, circular salmon cages are visible, floating on the water. The cages are made of metal frames and netting, with some having yellow buoys attached. The water is a deep blue-grey color.

Blått naturbruk i Agder

- Arbeidsgruppe 1

Rapport
2024



0

Oppsummering av rapporten

1

Bakgrunn og formål med studien

Bakgrunn for rapporten

Formål med rapporten

2

Metodikk og datainnsamling

3

Dagens tilbud innen blått naturbruk i Agder

Oversikt over nåværende tilbud ved Flekkefjord vgs

Søkertall

Læreplaner

Lister: Kjernen i Agders blå næring

4

Det er tre aktuelle alternativer for videre tilbud knyttet til blått naturbruk i Agder

A) Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs

B) Avslutte tilbudet ved Flekkefjord vgs og kjøpe elevplasser i andre fylkeskommuner

C) Endre dagens 2+2 tilbud ved Flekkefjord vgs til en 1+3 modell med utvidet læretid

5

Innsikt fra informasjonsinnhenting

A) Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs

B) Avslutte tilbudet ved Flekkefjord vgs og kjøpe elevplasser i andre fylkeskommuner

C) Endre dagens 2+2 tilbud ved Flekkefjord vgs til en 1+3 modell med utvidet læretid

6

Konklusjon og anbefalinger

Oppsummering av rapporten

Agder fylkeskommune har behov for å gjøre en prioritering knyttet til hvordan tilby utdanning innen den blå næringen til elever og bedrifter i Agder. I den forbindelse er det gjennomført en studie for å belyse aspekter ved tre mulige alternativer i fremtiden:

- A) Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs
- B) Avslutte tilbudet ved Flekkefjord vgs og kjøpe elevplasser i andre fylkeskommuner
- C) Endre dagens 2+2 tilbud ved Flekkefjord vgs til en 1+3 modell med utvidet læretid

Gjennom en omfattende informasjonsinnhenting i regionen, viser det seg at det er bred enighet blant de involverte interessentene om at utdanningsprogrammet blått naturbruk ved Flekkefjord videregående skole bør videreføres og videreutvikles. En videreutvikling av dagens tilbud er ansett som en hensiktsmessig strategi som utnytter mulighetsrommet, og som samtidig fungerer som et viktig ledd i den overordnede satsingen på den blå sektoren i Agder. Det er en oppfatning blant respondentene at programmet er av stor betydning for regionen og næringen, spesielt i et langsiktig perspektiv. Utdanningsprogrammet har vist seg å være en verdifull ressurs for næringslivet ved å tilby relevant kompetanse innen blå næring, og tilbakemeldingene fra både næringen og elevene er svært positive.

I løpet av dette prosjektet har det blitt klart at utdanningsprogrammet i Agder er en integrert komponent i en omfattende næringspolitisk strategi. Argumentene for en fortsatt investering og utvikling av dette programmet er primært drevet av næringspolitiske betraktninger. Dette skaper en risiko og avhengighet, da programmet er sterkt avhengig av regionens næringsstrategi, og eventuelle endringer i denne kan direkte påvirke programmets suksess. Flere aktører har gjennom prosjektet understreket behovet for å ansvarliggjøre næringen i utviklingen av utdanningsprogrammet. Dette innebærer at næringen må ta ansvar for å sikre læreplasser, gi innspill til dimensjonering av linjen, og fremme et effektivt samarbeid med skolen. Dette inkluderer å ta initiativ til møtepunkter og finne løsninger for skolens fasiliteter og bygg. I tillegg er det avgjørende at næringen demonstrerer sitt behov for den skolepolitiske satsingen ved å handle proaktivt og engasjert i denne kritiske perioden for utviklingen.

Gjennom prosessen har det blitt tydelig presisert at det er behov for endringer som sikrer større grad av forutsigbarhet og trygghet rundt tilbudet. Det er en felles forståelse av at det er kritisk å vise en tydelig satsing for å oppnå ønskede resultater. Dette kan for eksempel materialiseres gjennom investeringer i nye bygg og ved å sikre bærekraftige økonomiske rammer. Videre er det avgjørende å opprettholde og styrke samarbeidet med næringslivet. En av de mest fremtredende utfordringene for utdanningsprogrammet er å sikre et tilstrekkelig antall læreplasser, noe som krever kontinuerlig innsats og samarbeid med næringen.

To alternative løsninger har også blitt vurdert i dette prosjektet: å kjøpe elevplasser i andre fylker eller å endre til en modell med utvidet læretid i en 1+3 modell. Begge disse alternativene ble sett på som defensive tilnærminger som ikke utnytter det fulle potensialet og mulighetsrommet for blått naturbruk og akvakultur i Lister.

Å kjøpe elevplasser i andre fylker vil innebære at elever må flytte i ung alder. Det er en forventning om at en slik ordning vil redusere rekrutteringen til utdanningsprogrammet fra Agder, samtidig som tilbakeflytting for elever kan variere. Dette kan føre til at man samlet sett får mindre tilgang på relevant kompetanse for den blå næringen i Flekkefjord og Agder. Det kan imidlertid være interessant å se på kjøp av elevplasser for fiske og fangst, da dette ikke tilbys i Agder ved dagens ordning.

Utvidet læretid i en 1+3 modell ble sett på som lite hensiktsmessig som hovedløp. Dette skyldes at man ute i bedrift opparbeider seg en smalere kompetanse, og man går glipp av ferdypningen i akvakultur i vg2 som næringen etterspør og anerkjenner. I tillegg ble det fremmet bekymringer rundt at en slik ordning kan påvirke det sosiale miljøet og gjennomføringen av programmet negativt. Det ble også fremhevet at 1+3 ordningen kan være nyttig for noen elever og at alternativet allerede er en mulighet i dagens ordning som et unntak.

Bakgrunn og formål med studien

Bakgrunn for rapporten

God forvaltning av skole- og tilbudsstruktur er avgjørende for å bidra til en positiv samfunnsutvikling og tilby gode, tilpassede tjenester til innbyggerne i Agder. I kjernen av dette formålet ligger en optimalisering av skolestruktur, herunder å treffe elevers preferanser og arbeidslivets behov. Det er en tydelig satsing på blått naturbruk, både på nasjonalt og regionalt nivå. Regjeringen er tydelige på at de ønsker å legge til rette for en overgang fra oljeindustrien til den blå næringen, og fremmer vekst i sektoren (Strategidokument: "Blå muligheter", NoU 2023:23, m.fl)). Selv om utviklingen i stor grad styres av private aktører, spiller også offentlig sektor en nøkkelrolle. Fylkeskommunene, som bidrar til regional og næringsutvikling samt leverer relevant utdanning, er spesielt viktige. For å oppnå best mulig resultater, er det avgjørende at fylkeskommunene koordinerer disse funksjonene effektivt. Agder fylkeskommune satt derfor i gang et arbeid for å se på hvordan organisere programområdene innen blått naturbruk og akvakultur på best mulig måte fremover.

Arbeidet er organisert i tre arbeidsgrupper, hvor denne rapporten er et resultat av "Arbeidsgruppe 1 blått naturbruk - Flekkefjord videregående skole", som har fokus på skolefaglige forhold. Arbeidsgruppen har utforsket ulike muligheter for VG1 Blått naturbruk og VG2 Akvakultur fremover. De to andre arbeidsgrupper har sett på juridiske forhold i forbindelse med undervisningskonsesjonen og forhold knyttet til bygg. PwC har bistått i gjennomføringen av prosjektets arbeidsgruppe 1.

Formål med rapporten

Formålet med denne rapporten er å produsere et kunnskapsgrunnlag som kan anvendes av Agder fylkeskommune i videre administrative og politiske prosesser. Fylkeskommunen har ønsket en prosess med bred informasjonsinnhenting for å kunne belyse mulighetsrommet for hvordan de skal tilby utdanningsprogrammet for elever i Agder fremover.

Styringsgruppe

- **Arly Hauge**, fylkesdirektør utdanning, Afk
- **Tor-Inge Rake**, rektor, Flekkefjord vgs
- **Wenche Fresvik**, avdelingsleder virkemidler og entreprenørskap, Afk
- **Ann Kristin Lindseth**, avdelingsleder Jus og informasjonsforvaltning, Afk
- **Christina Ann Swann Milsom**, avdelingsleder bærekraft, Afk
- **Sébastien Miraglia Hille**, havnesjef Flekkefjord kommune
- **Lene Ragnhild Kylesdal**, prosjektledelse

Prosjekteier

- **Arly Hauge**, fylkesdirektør utdanning, Afk

Prosjektledelse

- **Lene Ragnhild Kylesdal**, seniorrådgiver utdanning, Afk
- **Simon Ellingsberg**, rådgiver opplæring, Afk

Prosjektgruppe - Arbeidsgruppe 1

- **Simon Ellingsberg**, rådgiver opplæring, Afk
- **Nina Bringsjord**, avdelingsleder for elektro og naturbruk, Flekkefjord vgs
- **Kai Tore Flottorp**, rådgiver strategi og skoleutvikling, Afk
- **Christiane Marie Ødegård**, PwC
- **Andreas Bakken**, PwC

Ressurser

- **Repr. Næring**
- **Andre skoler med blått naturbruk**
- **Elever**
- **Skoleledelse og lærere**
- **Flekkefjord kommune**

Metodikk og datainnsamling

Prosjektet har omfattet en bred informasjonsinnhenting gjennom fem gruppeintervjuer med sentrale interessenter, arbeid i prosjektgruppemøter, og et involverende arbeid med å analysere informasjonen og utforme en rapport.

I det første prosjektgruppemøtet ble det gjennomført et grundig arbeid med risikovurdering og interessentanalyse. Videre, ble det rettet et betydelig fokus mot utforskning og belysning av ulike alternativer for organiseringen av utdanningsprogrammet. De tre alternativene som er presentert i denne rapporten var allerede identifisert og bestemt at skulle utforskes ved oppstarten av dette arbeidet. Det ble gitt mulighet for å inkludere ytterligere alternativer, uten at ytterligere relevante spor ble identifisert. Den videre prosessen innebar en grundig vurdering av de tilhørende utfordringene, mulighetene og forutsetningene for hvert alternativ, både internt i prosjektgruppen og eksternt gjennom gruppeintervjuer med diverse interessenter. Parallelt med dette ble det også innhentet data om antall søkere og tilgjengelige læreplasser.

Utvelgelsen av deltakerne i gruppeintervjuene ble gjennomført av prosjektgruppen, basert på diskusjoner knyttet til interessentanalysen. Intervjuene ble utført som semi-strukturerte samtaler, med bruk av en felles intervjuguide utviklet av prosjektgruppen. Informasjonsinnhentingene inkluderte representanter fra næringen, Flekkefjord kommune, opplæringskontor, NHO, LO, andre videregående skoler som tilbyr blått naturbruk, lærere, skoleledelse og elever.

Aktører	Representanter
Gruppeintervju 1	
Flekkefjord Kommune	Bernhard Nilsen – Rådmann Sébastien M.Hille – Havnesjef Hans Egil Berven - Næringssjef
Gruppeintervju 2	
Innakvaklyngen	Jon Løvland - Styreleder
NHO	Anne Klepsland Simonsen – Seniorrådgiver & Leder Y-nemda Øyvind André Haram – kommunikasjonssjef Sjømat Norge
LO	Dagfinn Svanøe – Regionnestleder & Nestleder Y-nemda Sigurd Tobiassen - Fellesforbundet
Lister opplæringskontor	Anne Karin Skårva – Daglig leder
Gruppeintervju 3	
Austevoll vgs	Håvard Magnus Njåstad - Avdelingsleder
Guri Kunna vgs	Espen Arntsberg – Rektor Martin Sæther - Avdelingsleder
Gruppeintervju 4	
Skoleledergruppe og lærere	Nina Bringsjord - Avd.leder Per Runar Salvesen - Tillitsvalgt Anita Lie - Faglærer
Gruppeintervju 5	
Elever	Elev 1 Elev 2 Jøran Woll - Kontaktlærer

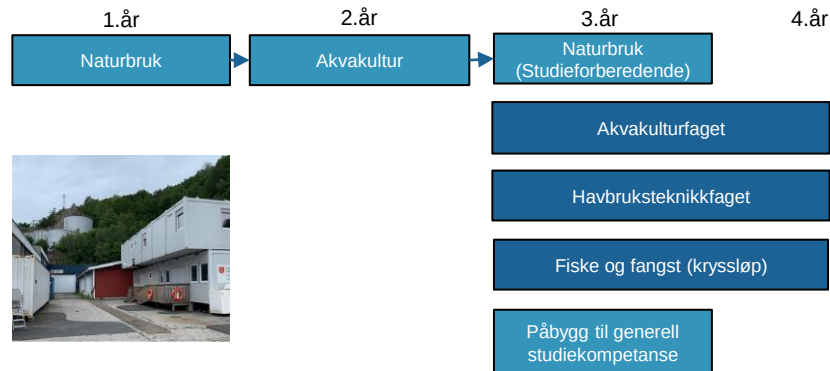
Dagens tilbud innen blått naturbruk i Agder (1/4)

Flekkefjord vgs er den eneste skolen i Agder som tilbyr blått naturbruk, og er en av 19 skoler som tilbyr dette i Norge. I Agder er det også mulighet for å gå grønt naturbruk i VG1. Dette tilbys ved Søgne vgs, Tvedestrand vgs og ved privatskolene KVS-Bygland og KVS-Lyngdal. Etter fullført VG1 på grønt naturbruk er det mulighet for å videre til akvakultur på VG2 ved Flekkefjord vgs.

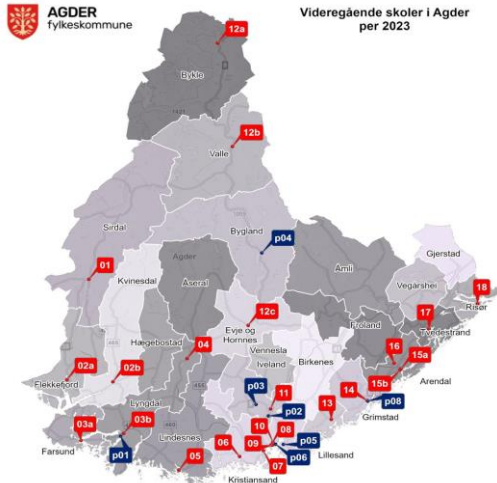
Nåværende tilbud ved Flekkefjord videregående skole

Flekkefjord videregående skole tilbyr i dag to yrkesfaglige tilbud innen blå næring: VG1 blått naturbruk og VG2 akvakultur. Begge linjene har en klassestørrelse på 15 elever. VG1 blått naturbruk ble etablert høsten 2019, og akvakultur fulgte etter når disse elevene gikk videre til VG2 høsten 2020.

Disse linjene følger en 2+2 modell, hvor elevene etter to år på skolen går ut i lære for å oppnå fagbrev. Noen elever velger imidlertid å ta påbygg til generell studiekompetanse i stedet for å ta fagbrev. Dette er også sett på som hensiktsmessig, da det også er et behov for at elever tar høyere utdanning innen blå næring. I tillegg går noen elever videre på fiske og fangst på vgs 3. Dette er et kryssløp hvor de kan gå i lære på fiske og fangst. Kryssløp er en valgmulighet hvor elever kan "krysse" fra et utdanningsprogram til et annet, uten at det regnes som omvalg.



AGDER fylkeskommune
Videregående skoler i Agder per 2023



Nr	Skole	Offentlig
01	Sirdal videregående skole	
02a	Flekkefjord videregående skole	
02b	Flekkefjord videregående skole, Kvinesdal	
03a	Eliert Sundt videregående skole, Farsund	
03b	Eliert Sundt videregående skole, Lyngdal	
04	Byremo videregående skole	
05	Mandal videregående skole	
06	Søgne videregående skole	
07	Vågsbygd videregående skole	
08	Kvadraturen videregående skole	
09	Tangen videregående skole	
10	Kristiansand katedralskole Gmle	
11	Vennesla videregående skole	
12a	Setesdal videregående skole, Hovden	
12b	Setesdal videregående skole, Valle	
12c	Setesdal videregående skole, Homnes	
13	Lillesand videregående skole	
14	Dahlske videregående skole	
15a	Arendal videregående skole, Barbu	
15b	Arendal videregående skole, Tynhøimen	
16	Sam Eyde videregående skole	
17	Tvedestrand videregående skole	
18	Risør videregående skole	

Nr	Skole	Privat
p01	KVS-Lyngdal AS	
p02	Kristen Vgs Vennesla AS	
p03	Blå Kors videregående skole Øvre AS	
p04	KVS-Bygland AS	
p05	Oasen skole Strømme AS Videregående skole	
p06	Akademiet Kristiansand AS	
p07	Drottningborg Vgs AS	
p08	Blå Kors videregående skole Grimstad AS	

Det er behov for betydelig oppgradering av undervisningsfasilitetene

Til tross for at utdanningsprogrammet er en del av tilbudet ved Flekkefjord videregående skole, finner hoveddelen av undervisningen sted på en annen lokasjon enn skolens hovedbygning. Elevene mottar sin undervisning i brakker som er plassert ved kaiområdet på Abelsnes. Det er omtrent femten minutters kjøretur fra Flekkefjord vgs sine hovedlokaler til Abelsnes. Flere interessenter har uttrykt misnøye med fasiliteter og bygg, samtidig som de er fornøyd med lokasjonen. Det er også uttrykt fra flere at, for å oppfylle læreplanmålene, er det nødvendig å legge til rette for godkjent metode og utstyr for vann inn og ut i forbindelse med undervisning av akvakultur. Dette vil trolig kreve en betydelig investering og føre med seg store kostnader.

Dagens tilbud innen blått naturbruk i Agder (2/4)

Søkertall

Søkertallene til linjene har vært stabile de siste årene, med nok søkere til å fylle en klasse for hver linje. Selv om det var en nedgang i søkertallene for inneværende skoleår, var det en oppsving igjen for kommende skoleår 2024/25. Det er også verdt å merke seg at det er en høy grad av gjennomføring på linjene, med svært få elever som ikke har bestått.

Skoleår	Søkere (førstevalg)	Elever (starten av skoleår, telledato 1.oktober)
2024/25	14 vg1 18 vg2	
2023/24	11 vg1 10 vg2	13 vg1 10 vg2
2022/23	14 vg1 19 vg2	15 vg1 15 vg2
2021/22	17 vg1 22 vg2	15 vg1 15 vg2
2020/21	23 vg1 19 vg2	15 vg1 15 vg2
2019/20		15 vg1

Læreplasser

Til tross for det stabile antallet søkere, er mangel på læreplasser den største utfordringen for utdanningsprogrammet. De siste årene har det vært mellom 5 og 9 elever ute i lære hos bedrifter. Hvis alle elevene i klassen ønsker å gå ut i lære, vil det ikke være nok plasser til alle. Derfor er det en forutsetning og forventning om at en del av elevene tar påbygg. Dette er også ønskelig med tanke på behovet for høyskole og universitetsutdannede innen blå næring.

Gjennom en avtale om leie av undervisningskonsesjonen tar MOWI inn tre elever til læreplasser årlig. Det jobbes aktivt med å få flere bedrifter til å ta inn lærlinger, men dette er en utfordring, særlig ettersom mange av bedriftene er relativt små, og dette er en næring som ikke er arbeidskraftsintensiv. Det er 7 godkjente lærebedrifter i Lister regionen, inkludert Flekkefjord videregående skole. I tillegg gjøres det avtaler om læreplasser på akvakultur, og fiske og fangst både i Lister og ellers i landet.

Skoleår	Læreplass i akvakultur	Påbygg
2023/24	5	1
2022/23	8	6
2021/22	7	6
2020/21	9	1

Dagens tilbud innen blått naturbruk i Agder (3/4)

Bedrift i Agder som har lærling skoleåret 24/25* *formidlet av Lister opplæringskontor	1.års lærling (lærlinger fra skoleåret 24/25)	2.års lærling (lærlinger fra skoleåret 23/24)
Mowi	3 elever	3 elever
Stolt Sea farm	1 elev	2 elever
Rekevik ørret		1 elev
Korshamn havbruk		1 elev (2. års lærling – kom fra KVS Lyngdal)
Flekkefjord vgs	1 (fagbrev på jobb)	
NOS (Norsk oppdrettservice)		1 elev (2. års lærling – avslutter i okt.2024)
Sirdals ørret		
Totalt antall lærlinger skoleåret 24/25	5 elever	8 elever

Figuren viser hvilke bedrifter i Lister regionen som har lærlinger skoleåret 2024/2025 innen akvakultur. I tillegg har flere elever valgt kryssløpet «fiske og fangst». Disse har lære plass på fiskebåt i andre deler av landet. Noen elever får også lære plass i akvakultur i andre deler av landet.



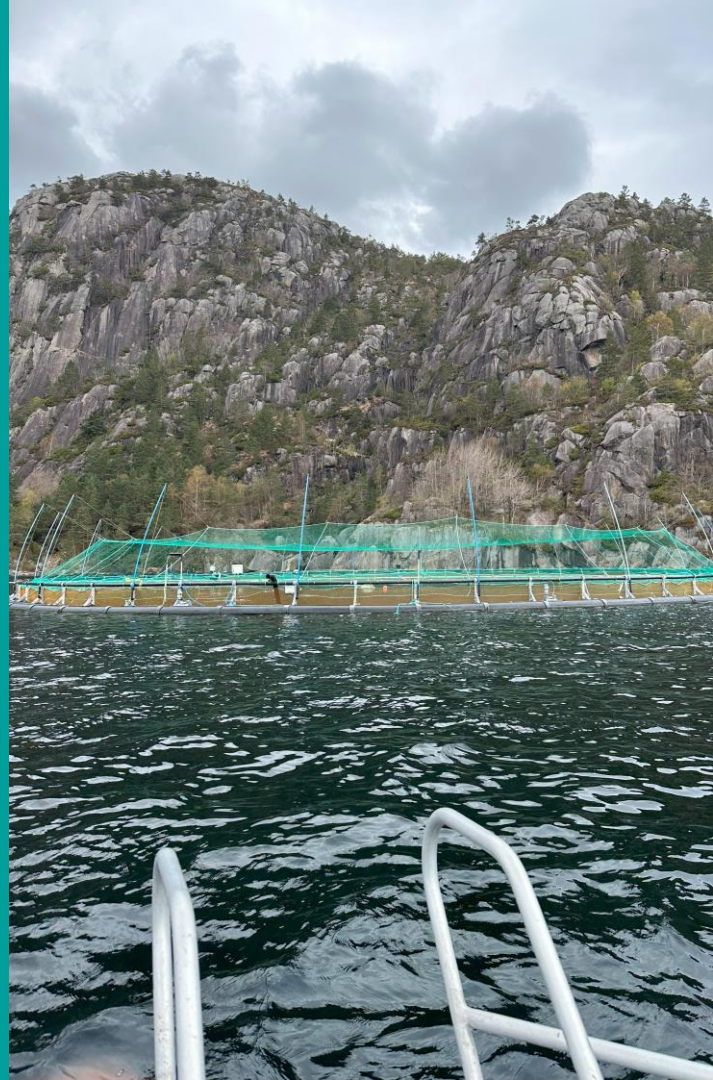
Dagens tilbud innen blått naturbruk i Agder (4/4)

Lister: Kjærenen i Agders blå næring

Det er en bred enighet blant sentrale aktører at Lister er det ideelle stedet for utdanningstilbudet innen blå næring i Agder. Dette skyldes at Lister allerede er et etablert knutepunkt for næringen, og det er her den forventes å vokse og utvikle seg i fremtiden.

Blå næring utgjør en betydelig del av Listerregionens økonomi, med blant annet en samlet omsetning fra akvakultur på om lag 3 milliarder i Flekkefjord. Lister er ikke bare et senter for blå næring, men regionen har også en robust industri som leverer tjenester og produkter til den blå næringen.

I tillegg til de politiske initiativene som er rettet mot næringsutvikling i Listerregionen, er det flere aktører som aktivt bidrar til denne utviklingen. To av disse aktørene er Lister Nyskaping og Innakva-klyngen. Lister Nyskaping er en organisasjon som er dedikert til å fremme bærekraftig vekst, innovasjon og muligheter i Listerregionen. De har en sentral rolle i å støtte og utvikle regionens næringsliv, med et særlig fokus på bærekraftige løsninger og å støtte grundervirksomhet. Innakva-klyngen, på sin side, er en åpen samarbeidsarena for blå næring i Agder, med hovedkontor i Farsund. Klyngen består av deltakerbedrifter som inkluderer produsenter, leverandører og kompetansemiljøer. Innakva-klyngen har som mål å fremme nettverksbygging og kompetanseheving innen næringen. Både Lister Nyskaping og Innakva-klyngen har omfattende kunnskap og nettverk innenfor blå næring, og de bidrar sterkt til næringsutviklingen i regionen. Generelt er det et sterkt ønske om næringsutvikling og innovasjon i Lister-regionen, med mål om å videreutvikle og etablere regionen som et ledende senter for blå næring, både i Agder, men også på nasjonalt nivå.



Det er tre aktuelle alternativer for videre tilbud knyttet til blått naturbruk i Agder

Tre aktuelle alternativer

Agder fylkeskommune har gitt føringer for prosjektet å utforske tre alternative modeller for å gi tilbud om blått naturbruk til elever og arbeidsliv i Agder.

A Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs

Dette alternativet innebærer å opprettholde og potensielt videreutvikle det eksisterende utdanningsprogrammet ved Flekkefjord videregående skole. Det vil kreve en langsiktig vurdering av de nødvendige rammene for å kunne tilby denne utdanningen på en effektiv måte. Muligheten for videreutvikling kan inkludere økonomiske investeringer eller andre tiltak for å forbedre den nåværende situasjonen. Dette alternativet vil også kreve en grundig vurdering av bygningsmessige og undervisningskonsesjonsmessige aspekter fra de andre arbeidsgruppene. Fokuset for arbeidsgruppe 1 og denne rapporten er skolefaglige forhold, herunder blant annet å vurdere elevers preferanser og arbeidslivets behov.

B Avslutte tilbudet ved Flekkefjord vgs og kjøpe elevplasser i andre fylkeskommuner

Dette alternativet innebærer å avvikle det nåværende utdanningsprogrammet i Agder og i stedet kjøpe elevplasser i andre fylker. Gitt at Agder ikke har den største blå næringen, finnes det andre skoler i landet med bedre fasiliteter og tettere bånd til næringen. Disse skolene har også sterke fagmiljøer som kan tilby undervisning av god kvalitet til elever som fortsatt ønsker å følge dette utdanningsprogrammet. Dette alternativet vil medføre at elever fra Agder som ønsker å gå blått naturbruk må flytte ut av fylket. Det er også muligheter for å kjøpe elevplasser kun for VG2, og her gjelder muligheten både akvakultur, som Flekkefjord vgs tilbyr i dag, og vg2 tilbudet "fiske og fangst".

C Endre dagens 2+2 tilbud ved Flekkefjord vgs til en 1+3 modell med utvidet læretid

Dette alternativet innebærer å fortsette å tilby utdanningsprogrammet ved Flekkefjord vgs, men med en endret struktur. Det vil innebære en større vektlegging av opplæring i bedrift, hvor elevene etter det første året vil tilbringe tre år i lære i en bedrift. Dette vil endre balansen fra den nåværende 2+2 modellen til en 1+3 modell, med det formål å gi elevene mer praktisk erfaring tidlig i utdanningsløpet. Det er også en mulighet for elever å gå grønt naturbruk ved andre skoler i Agder og tilby læreplass i Flekkefjord.

Alternativ A: Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs (1/4)

Det er enighet om at dagens tilbud bør videreutvikles og satses på

Gjennom intervjuene har det blitt tydelig at Flekkefjord videregående skole, med utdanningsprogrammet innen blått naturbruk og akvakultur, innehar en sentral posisjon i både lokalsamfunnet og næringslivet. Det er enighet blant interessentene om at skolen besitter et betydelig potensial, og at det er hensiktsmessig å videreutvikle dagens tilbud og i større grad satse på skolen, også økonomisk. Interessentene er samstemte i at det er rom for å styrke samarbeidet mellom utdanningssektoren, kommunen og næringslivet, og dermed skape synergier som kan bidra til å styrke skolens tilbud ytterligere.

I lys av at det er en nasjonal og regional satsing på sjømat- og blå næringer, og det er av betydning at Agder utvikler kompetanse innenfor dette området. Regionplanen og politiske signaler viser en vilje til å videreutvikle blå næring i Agder, og særlig vest i fylket. Innsikt fra intervjuene viser at det er forventninger til fylkeskommunen om at politikken er samstemt på tvers av fagområder. Det uttrykkes at det er en naturlig og nødvendig konsekvens av å satse på blått næring, at fylkeskommunen også bygger opp og videreutvikler utdanningen knyttet til næringen. Noen respondenter uttrykker det så tydelig som at det ikke oppleves at fylkeskommunen mener alvor med satsingen på den blå næringen i Agder, dersom de ikke tar i bruk alle sine virkemidler, inkludert utdanningstilbudet. Det er ventet at behovet for kompetanse innen blått naturbruk og akvakultur vil øke ytterligere fremover.

Det er også poengtert at en eventuell videreutvikling av utdanningsprogrammet bør ses i sammenheng med initiativene SOS Skagerak og Blått kompetansesenter Sør. SOS Skagerak har som mål å sikre et rent og rikt hav på Agder innen 2030. Blått kompetansesenter Sør, som for tiden videreutvikles av Innakva-klyngen, arbeider for å realisere landsdelens potensiale for bærekraftig blå verdiskapning. Herunder ønsker de å bidra til positiv kunnskapsbasert samfunnsutvikling i blå sektor med representanter fra både forskning, forvaltning og næring. Ved å integrere en videreutvikling av utdanningstilbudet med pågående initiativer som SOS Skagerak og Blått kompetansesenter Sør, øker mulighetene for positive synergier.

Flekkefjord er anerkjent som en passende lokasjon for tilbudet i Agder. Med sin sentrale posisjon i oppdrettsnæringen, gir Flekkefjord en unik mulighet for en tett kobling mellom utdanning og næring. Dette er en faktor som alle parter er enige om, og som understreker viktigheten av å videreutvikle og satse på dagens tilbud ved Flekkefjord videregående skole som lokasjon.

Det er en opplevelse av uforutsigbarhet knyttet til skolens nåværende drift

Det er en følelse av uforutsigbarhet rundt skolens nåværende drift, noe som i stor grad skyldes økonomiske utfordringer og det faktum at skolen er plassert i brakker. Fylkeskommunen oppfordres av flere interessenter til å vise forutsigbarhet og en langsiktig visjon for skolen. Det er en klar forventning om at det må være vilje til å prioritere dette initiativet, både økonomisk og gjennom kompetansebygging. Det kreves en forståelse for at linjen er dyrere å drive enn andre, og en vilje til å investere i den til tross for dette.

Økonomisk usikkerhet preger skolens drift. Utfordringene med å etablere et stabilt driftsbudsjett er tydelige, som illustrert ved et merforbruk på 2 millioner kroner i fjor og et allerede påløpt merforbruk på 1 million kroner i år. For å finansiere det blå utdanningsprogrammet har det vært nødvendig å omfordele midler fra skolens generelle drift, noe som er uønsket. Under intervjuer med næringen ble det imidlertid nevnt at Flekkefjord kommune har tilgjengelige havbruksfondsmidler. Disse kan potensielt brukes til videreutvikling av tilbudet, noe som kan bidra til å forbedre de fysiske forholdene og sikre en mer stabil økonomisk situasjon for skolen.

Alternativ A: Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs (2/4)

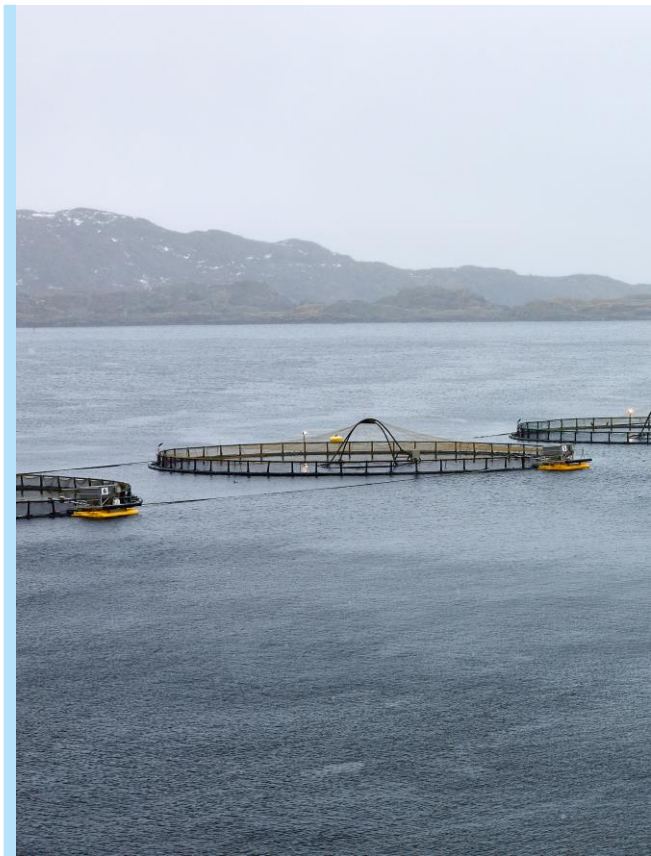
Kvaliteten i utdanningen oppleves god og elevene trives godt

Elevene ved Flekkefjord videregående skole uttrykker stor tilfredshet med utdanningen de mottar, og ser på studieprogrammet som fremtidsrettet. De verdsetter det positive læringsmiljøet, og føler en sterkere samhørighet enn de har opplevd i tidligere klasser. En viktig fordel som trekkes frem, er muligheten til å fullføre både VG1 og VG2 lokalt. Dette betyr at 16-åringer ikke er nødt til å forlate fylket for å fortsette sin utdanning. Undervisningen ved Flekkefjord videregående skole og på Abelsnes gir en god variasjon, og det er god transport tilgjengelig mellom disse lokasjonene. Det oppleves som at lærerne har tilfredsstillende kompetanse, og at deres faglige kvaliteter komplementerer hverandre godt. Til tross for manglende økonomisk satsing, opprettholdes en høy kvalitet på utdanningen. Dette vises blant annet gjennom høy gjennomføringsgrad og gode tilbakemeldinger fra fornøyde elever samt god plassering i NM i akvakulturfaget for yrkesfagelever.

Det er en utfordring å sikre tilstrekkelig antall læreplasser

Den mest fremtredende utfordringen knyttet til det blå utdanningsprogrammet ved Flekkefjord videregående skole er å sikre tilstrekkelig antall læreplasser. Selv om det gjøres en betydelig innsats for å løse dette problemet, er det begrenset hvor mange elever som kan plasseres i lokale bedrifter. Det er ennå ikke oppnådd et nivå som kan imøtekomme en hel klasse på 15 elever, dersom alle ønsker en lokal læreplass.

Agder har en lav konsentrasjon av oppdrettsanlegg sammenlignet med vestlige og nordlige deler av landet, og det er en realitet at mange bedrifter, grunnet begrenset antall ansatte, ikke har kapasitet til å ta imot et tilstrekkelig antall læringer. Det har også vært tilfeller hvor enkelte bedrifter har uttrykt forbehold med å ta imot læringer, delvis på grunn av utfordringer knyttet til prosessen rundt utleie av undervisningskonsesjonen til MOWI. Interessenter har påpekt at det ikke er realistisk å forvente at alle elever kan få en læreplass i umiddelbar nærhet, og at dette heller ikke er en forventning innenfor flere yrkesfag. Det er også blitt understreket at den blå næringen i Lister-regionen forventes å utvikle seg videre og øke i volum, noe som vil skape muligheter for flere læreplasser på lengre sikt.



Alternativ A: Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs (3/4)

Andre skoler som tilbyr blått naturbruk fremhever også at tilgjengelige læreplasser er den viktigste faktoren for dimensjoneringen av linjen. Interessentene er samstemte om at det ikke grunnlag for å øke antall elevplasser ved det nåværende tilbudet ved Flekkefjord vgs per nå. Fokuset bør i stedet være på å styrke relasjonen til næringslivet og utvikle flere lærebedrifter, slik at alle elever har muligheten til å gå ut i lære dersom de ønsker det.

Siden etableringen har skolen bevisst arbeidet for å etablere sterke bånd til den lokale næringen, og begynner nå å se de positive resultatene av dette arbeidet. Samarbeidet har muliggjort praktisk læring og har skapt en unik plattform for elevene til å utvikle kompetanse som er høyt verdsatt av næringen. Næringen anerkjenner og verdsetter denne kompetansen, spesielt med tanke på et langsiktig perspektiv. De forstår at skolens utdanningsprogram er en essensiell kilde til den kompetansen de trenger for å være konkurransedyktige og innovative. Imidlertid er det en oppfatning blant flere aktører at næringen kunne ha tatt et enda større ansvar.

Det er et tydelig behov for flere læreplasser, og her har næringen en unik mulighet til å bidra. Men ansvaret strekker seg videre. Næringen bør også gi input til dimensjoneringen av utdanningsprogrammet, fremme et effektivt samarbeid med skolen, og bidra til løsninger for skolens fasiliteter og bygninger. Det er avgjørende at næringen handler proaktivt, engasjert og inkluderende i denne prosessen.

Kommunen og fylkeskommunen har også en viktig rolle å spille her. De har muligheten til å legge til rette for møteplasser og sette agendaen. Dette kan hjelpe næringen til å se sin rolle i et klarere lys, og forstå hvor viktig deres engasjement og støtte er for skolens fremtid og for utviklingen av kompetansen i regionen. Dette vil bidra til en mer helhetlig og koordinert tilnærming til utdanning og næringsutvikling i regionen.



Alternativ A: Videreføre og eventuelt videreutvikle dagens tilbud ved Flekkefjord vgs (4/4)

Dagens skolebygg er ikke tilfredstillende, og det kreves en investering i skolebygg

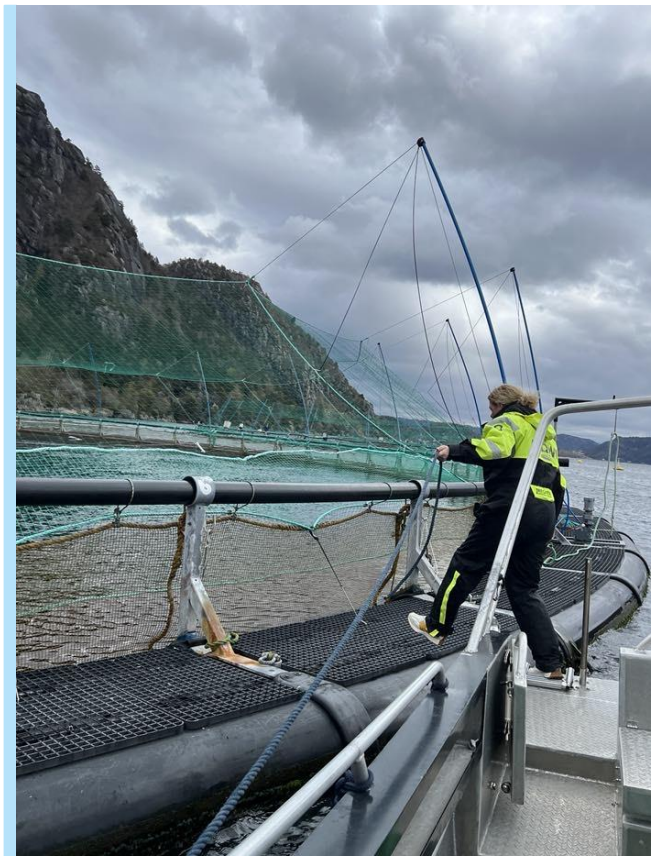
Flere interessenter har påpekt at de nåværende skoleforholdene på kaia på Abelsnes er utilfredsstillende. Selv om elevene ikke uttrykker misnøye med de eksisterende forholdene, mener skoleledelsen og lærerne at fasilitetene kan påvirke rekrutteringen av både elever og lærere med riktig kompetanse. Det er ikke nødvendigvis selve forholdene som er problematiske, men undervisning i midlertidige brakkebygg skaper en følelse av uforutsigbarhet. Dette kan ha en negativ innvirkning på både elever og lærere, og potensielt påvirke skolens omdømme og tiltrekning.

I intervjuet med næringen ble det uttrykt en positiv holdning til å vurdere å dele bygg med skolen, gitt at skolen hadde bedre fasiliteter. Flekkefjord kommune ga også klare signaler i intervjuet om at de er klare for å gjøre "alt i sin makt" for å legge til rette for dette utdanningsprogrammet. Dette inkluderer å legge til rette med eiendomsmessig regulering og utvikling av kaia på Abelsnes, eller eventuelt andre steder hvor det er hensiktsmessig at skolens lokaler skal ligge. Dette understreker det sterke ønske om samarbeid mellom skolen, kommunen og næringen, og deres felles engasjement for å sikre og forbedre utdanningsprogrammet.

Det finnes muligheter for å spesialisere seg innen RAS-teknologi og å dra bedre nytte av synergier mellom blått havbruk og teknologi

I intervjuene, spesielt med representanter fra næringen, ble det uttrykt et ønske om at Flekkefjord videregående skole bør ha ambisjoner om å bli ledende innenfor et mer spesialisert område. Her ble RAS-teknologi (Recirculation Aquaculture System) i forbindelse med landbasert oppdrett særlig fremhevet. Skolen har allerede satt i gang prosesser for å få til en satsing på dette, og har blant annet et miniatyr RAS-annlegg. Det ble også påpekt at det finnes muligheter for synergier mellom blått naturbruk og teknologi. Dette kan potensielt legges bedre til rette for gjennom tverrfaglige samarbeid i regi av skolen, noe som kan bidra til å styrke skolens profil og tilbud.

Muligheten for å ta fagbrev som havbrukstekniker ligger også inne i det eksisterende utdanningsløpet. Imidlertid er det utfordrende å realisere dette med de læreplassene som er tilgjengelige i de lokale bedriftene for øyeblikket. Dette understreker igjen viktigheten av å styrke samarbeidet med næringslivet og utvikle flere lærebedrifter for å kunne tilby et bredt spekter av muligheter for elevene.



Alternativ B: Avslutte tilbudet ved Flekkefjord vgs og kjøpe elevplasser i andre fylkeskommuner (1/2)

Dette alternativet sees på som en defensiv tilnærming som ikke utnytter mulighetsrommet og utviklingsområdet

Basert på de gjennomførte intervjuene, er det ingen av de involverte partene som har fremhevet fordeler ved dette alternativet. Det er en bred enighet om at dette alternativet representerer en defensiv tilnærming som ikke utnytter det potensielle mulighetsrommet og utviklingsområdet. Det er bred enighet blant respondentene om at dette alternativet ikke er i tråd med Norges og Agders ambisjoner om å utvikle seg i retning av det grønne skiftet, og forberede seg på en fremtid der havressursene utnyttes på en bærekraftig måte. Dette alternativet er heller ikke i samsvar med Agders regionplan, som legger opp til en satsing på blå næring. Det er en forventning om at politiske beslutningstakere vil motsette seg en slik retning. Det har også blitt fremhevet at ved å velge dette alternativet, vil man miste styringsverktøy, noe som innebærer at man mister evnen til å påvirke og kontrollere eget tilbud i Agder direkte. Dette kan potensielt føre til mindre tilpasning til lokale forhold og behov.

Imidlertid er det viktig å merke seg at det finnes økonomiske aspekter ved dette alternativet som kan betraktes som fordeler. Driftskostnadene vil reduseres, og det vil ikke være behov for å investere i skolen. Ved å velge denne løsningen vil fylkeskommunen kun kjøpe det antallet elevplasser de har behov for, noe som kan bidra til en mer effektiv ressursbruk. Selv om prisen per elev kan øke, vil de totale kostnadene reduseres. Agder fylkeskommune har et ansvar for å se helhetlig på skoletilbudet i hele Agder, og har begrensede ressurser til rådighet. Den aktuelle linjen ved Flekkefjord videregående skole er kostbar, og flere interessenter/ prosjektgruppen peker på at beslutningen om å opprettholde denne for et relativt begrenset antall elever må vurderes ut fra et kost/nytteperspektiv.

Alternativet kan bidra til mindre tilgang på relevant kompetanse for den blå næringen i Flekkefjord og Agder

Elever har uttrykt åpenhet for å flytte på seg for lære plass og eventuelt for å gå vg2, men synes det blir for tidlig å skulle flytte for vg1 uten å ha hatt muligheten til å utforske utdanningsprogrammet på forhånd. De bærer også en oppfatning om at en del i klassen er så ivrige etter faget at de ville ha valgt retningen selv om det innebar å flytte. Flere har også uttrykt at det er en forutsetning at foreldre tillater barna sine å flytte ut. Det er imidlertid en forventning om at ikke alle foreldre vil være komfortable med eller tillate dette. Å kjøpe elevplasser ved andre fylker kan derfor potensielt redusere antallet studenter fra Agder som velger dette utdanningsløpet. Dette kan resultere i at utdanningen kun blir attraktiv for de med en spesiell interesse for feltet. Det er også verdt å merke seg at mange elever for tiden trives veldig godt på denne linjen, og en avvikling av tilbudet vil påvirke disse elevene direkte.



Alternativ B: Avslutte tilbudet ved Flekkefjord vgs og kjøpe elevplasser i andre fylkeskommuner (2/2)

Det er også en bekymring for at elever fra Agder som velger å benytte seg av plasser innen blått naturbruk i andre fylker, kan ha varierende grad av tilbakeflytting. Selv om det er forventet at noen elever vil returnere hjem etter endt utdanning, er det også sannsynlig at en del vil velge å søke arbeid og etablere seg i fylket der de har tatt utdanningen. En kombinasjon av redusert rekruttering fra Agder og en økning i antall elever som etablerer seg i andre fylker, kan føre til en mangel på relevant kompetanse innen blått naturbruk og akvakultur i Flekkefjord og Agder. Industrien har uttrykt et klart behov for denne kompetansen, og det er forventet at dette behovet vil øke i fremtiden. Fra intervjuene ble det understreket at det er avgjørende med tilstrekkelig tilgjengelig kompetanse innenfor disse områdene i Agder og Flekkefjord.

Det kan være manglende kapasitet ved andre skoler for å kjøpe elevplasser.

Intervjuer med andre skoler som tilbyr utdanning innen blått naturbruk har avdekket bekymringer rundt utfordringene med kjøp av elevplasser. Disse skolene opplever at det kan være vanskelig med kjøp av elevplasser, ettersom mange av dem allerede er fylt opp av elever fra deres egne fylkeskommuner, og de har lange ventelister. Disse skolene har dimensjonert sine tilbud i henhold til antall tilgjengelige læreplasser. Dette betyr at det ikke er en enkel sak å øke kapasiteten for å møte høyere etterspørsel. Det er av betydning å understreke at Strand videregående skole, som representerer den mest nærliggende og relevante institusjonen for innkjøp av elevplasser, ikke ble inkludert i intervjuundersøkelsen i denne sammenheng. Dette skyldes at Strand videregående skole har en overkapasitet og uttrykker et ønske om at Agder skal foreta kjøp av elevplasser hos dem. For å bidra til objektivitet og unngå innvirkning på potensielle fremtidige, ble det tatt en strategisk beslutning om å utelate dem fra intervjuprosessen.

Kjøp av elevplasser innen VG2 fiske og fangst

Uavhengig av hvilket alternativ som velges, vil det være relevant å utforske muligheten for å kjøpe elevplasser ved VG2 i fisk og fangst i andre fylkeskommuner. Dette er et utdanningstilbud som per i dag ikke er tilgjengelig ved Flekkefjord videregående skole. Generelt har elever som tar VG1 i blått eller grønt naturbruk muligheten til å velge enten akvakultur eller fiske og fangst for sitt andre år. Imidlertid har kun VG2 i akvakultur vært tilgjengelig i Agder til nå. Derfor vil det være relevant å vurdere å tilby VG2 i fiske og fangst gjennom et annet fylke. Dette vil kunne bidra til å utvide utdanningstilbudet for elever i Agder, og gi dem flere valgmuligheter for deres videre utdanning.



Alternativ C: Endre dagens 2+2 tilbud ved Flekkefjord vgs til en 1+3 modell med utvidet læretid (1/2)

Det er enighet om at 2+2 bør være hovedløpet, men med åpning for 1+3 som unntak

Gjennom tilbakemeldinger fra relevante grupper, har det blitt klart at en 1+3-modell kan ha fordeler for enkelte studenter. Dette er spesielt relevant for de som møter utfordringer i det tradisjonelle utdanningsløpet, eller de som opplever skoletrøtthet. Til tross for dette, er det en bred enighet om at dette faget typisk er et 2+2-fag, og at denne modellen fungerer godt og er mest hensiktsmessig. Å satse på 1+3-modellen som hovedløp blir sett på som en defensiv tilnærming. Interessentene er samstemte i at det er mer fordelaktig å satse fullt ut på en videreutvikling av den eksisterende 2+2-ordningen, og med åpenhet for 1+3 som unntak for elever som behøver det.

Det er også viktig å merke seg at den nåværende 2+2-ordningen ikke utelukker muligheten for elever som ønsker å starte læretiden etter VG1. I intervjuet med skoleledelsen kom det frem at skolen viser stor fleksibilitet og er åpen for slike tilpasninger i den eksisterende strukturen, noe som ytterligere styrker argumentet for å beholde og videreutvikle den nåværende ordningen.

Når vi ser på det økonomiske perspektivet, kommer det frem at 1+3-modellen også har sine fordeler. Dette alternativet krever ikke store investeringer i bygninger, og det kan forventes økonomiske besparelser ved å flytte en større del av utdanningsløpet ut i bedrift. Dette underbygger ideen om at selv om 2+2-modellen er pedagogisk hensiktsmessig, kan 1+3-modellen være økonomisk fordelaktig.

Elevene kan få en smalere kompetanse ved å gå ut i lære ett år tidligere

En av de mest fremtredende utfordringene som ble identifisert på tvers av gruppene, er risikoen for en innsnevring av elevenes kompetanseområde ved overgang til en 1+3-modell. Dette skyldes at fordypning i akvakultur og biologi primært skjer i VG2, og denne spesialiserte kunnskapen kan bli redusert i et 1+3-løp. Næringen har uttrykt stor anerkjennelse for den kompetansen elevene tilegner seg i VG2. Dette understreker betydningen av å opprettholde denne delen av utdanningsløpet, og kan være et argument for å beholde den nåværende 2+2-modellen.



Alternativ C: Endre dagens 2+2 tilbud ved Flekkefjord vgs til en 1+3 modell med utvidet læretid (2/2)

En annen utfordring er å sikre kvaliteten på opplæringen som gis i bedrift, samt å følge opp at læringsmålene faktisk blir oppfylt. Selv om det er svært lærerikt for elever å være ute i bedrift, er det en forståelse av at dette ofte fører til en smalere kompetanse. Dette skyldes at det er mer fokus på produksjon og mer spesialiserte arbeidsoppgaver i bedrift, noe som kan begrense bredden av elevenes kompetanse. Samlet sett peker disse utfordringene på viktigheten av å nøye vurdere konsekvensene av en eventuell overgang til en 1+3-modell, og å sikre at elevene mottar god opplæring og at kompetansen opprettholdes på minst like god standard som for elever som går blått naturbruk ellers i landet.

Ytterligere utfordringer med å skaffe tilstrekkelig antall lære plasser

En annen utfordring som ble fremhevet, er problemet med å skaffe tilstrekkelig antall lære plasser. Dette er allerede en utfordring i dagens situasjon med 2+2, og vil bli enda mer presserende i et 1+3-løp. 1+3 krever et større antall lære plasser eller lære plasser med lengre varighet, da elevene er ett ekstra år ute i lære.

Gjennomføring og sosialt miljø kan påvirkes negativt ved en slik modell.

Fra intervjuer med elever, skoleledelse, lærere og andre skoler som tilbyr blått naturbruk, ble det påpekt at en organisatorisk endring til en 1+3-modell potensielt kan påvirke gjennomføringen av utdanningsløpet negativt. En av bekymringene er at mange elever kan finne det utfordrende å velge en spesifikk retning så tidlig i utdanningsløpet. Dette kan føre til at elever velger et smalt område innen et felt de kanskje ikke trives så godt med, eller at de generelt mangler grunnlag for å ta et så tidlig valg. Elevene selv understreket at det ville være for tidlig å gå ut i lære allerede etter VG1. Elevene påpekte at flere utplasseringer i VG1 vil være en nødvendighet dersom dette alternativet velges. Dette vil gi dem en dypere forståelse av hvilke spesialiseringer de er interessert i, og vil hjelpe dem til å være godt forberedt på å ta et informert valg om sin fremtidige karrierevei.

En annen bekymring som ble fremhevet, er at overgangen til en 1+3-modell potensielt kan svekke det sosiale miljøet som utvikles i VG2. Det nåværende klassemiljøet blir fremhevet av elevene som en positiv kvalitet med det nåværende tilbudet. Dette miljøet er også viktig for nettverksbygging blant elever, som kan dra nytte av disse relasjonene når de senere skal inn i bransjen. Flere nevnte at god oppfølging av elever som er ute i lære i bedrift er avgjørende og en forutsetning for dette alternativet. Dette vil bidra til å opprettholde kvaliteten på opplæringen, og sikre at elevene får den nødvendige støtten for å lykkes i sin læretid. Ledelsen ved andre skoler uttrykte også bekymring for at en overgang til en 1+3-modell kan føre til redusert interesse for studiet. De forventer at denne modellen ikke vil være det flertallet av elevene ønsker, og at dette derfor kan resultere i færre søkere.



Konklusjon og anbefalinger

Etter en grundig informasjonsinnhenting hos sentrale interessenter fra skolen, næringslivet, kommunen, tilsvarende utdanningsprogram og fra elever, peker det seg ut et tydelig signal om at det er ønskelig at utdanningsprogrammet viderutvikles og satses på som ledd i en strategisk næringsutvikling i Lister regionen. Det er et overraskende klart og tydelig ønske og anbefaling om at utdanningsprogrammet Blått naturbruk og akvakultur ved Flekkefjord videregående skole bør videreføres og videreutvikles i Lister regionen.

Dette støtter opp om nasjonal og regional satsing på blå næring, som en fremtidsrettet næringsutvikling. Det lokale utdanningsprogrammet er av stor betydning for det lokale næringslivet. Det tilbyr kompetanse som er direkte relevant for den blå næringen, og har dermed blitt en viktig brikke i utviklingen av denne sektoren. De andre alternativene som ble undersøkt i rapporten ble sett på som defensive tilnærminger som ikke utnytter mulighetsrommet.

Til tross for den tydelige enigheten om verdien av utdanningsprogrammet Blått naturbruk ved Flekkefjord videregående skole, er det uttrykt et klart behov for endringer fra dagens situasjon for å sikre programmet en bærekraftig fremtid i Lister. Sikring av økonomisk stabilitet fremstår som en kritisk faktor i denne sammenhengen. En robust økonomisk struktur vil bidra til å skape forutsigbarhet, og vil tillate nødvendige investeringer i utvikling og drift av programmet. Sentralt i dette er også en forståelse av at oppnåelse av programmets kompetansemål må være mulig uten merforbruk. I lys av disse utfordringene anbefaler prosjektgruppen en politisk behandling for å avgjøre om det skal satses videre på utdanningsprogrammet. Dersom det er politisk vilje til å satse på utdanningsprogrammet, som et avgjørende næringspolitisk virkemiddel for å styrke og videreutvikle den blå næringen i Agder, er det nødvendig med tilhørende budsjettmessige prioriteringer.

Videre bør det vurderes hvor mange plasser som skal tilbys i utdanningsprogrammet. Klassestørrelsen i dag, er etter Agder fylkeskommunes standard på 15 elever per klasse. Et alternativ er å dimensjonere klassestørrelsene mer spisset i forhold til næringslivets behov og mulighet for å ta opp lærlinger til enhver tid. Ved en slik tilnærming vil klassestørrelsen kunne reduseres noe de første kommende år, for deretter å skalere opp når bedrifter som nå er i utviklingsfasen, er i full drift.

Prosjektgruppen foreslår videre at samarbeidet med næringslivet formaliseres. Dette vil bidra til å redusere usikkerheten knyttet til tilgjengeligheten av læreplasser og graden av involvering fra bedrifter i fremtiden.

Når det gjelder investering og videreutvikling av bygninger, er det viktig at utdanningsprogrammet har tilgang til godkjent metode og utstyr for vann inn og vann ut til laboratoriene ved skolen. I denne sammenhengen kan det være hensiktsmessig å samarbeide med næringslivet, hvor det er aktører som allerede har vann inn og ut. Prosjektgruppen anbefaler å vurdere mulighetene for å leie lokaler hvor dette allerede er tilgjengelig for å begrense investeringskostnadene og for at det kan implementeres raskt. I tillegg anbefales det å undersøke hvorvidt midler fra Havbruksfondet kan brukes i forbindelse med en videreutvikling og eventuelle investeringer.

Det er behov for en politisk avklaring om programområdets fremtid i Lister i løpet av kort tid. Dagens organisering og finansiering legger ikke til rette for et tilbud til elever og bedrifter i regionen som gir den nødvendige langsiktige kvalitet og mulighet for videreutvikling av utdanningsprogrammet og kompetansetilgang til næringen.

Veien videre

Rapporten er et kunnskapsgrunnlag for videre administrative og politiske prosesser, både utdanningspolitisk og næringspolitisk. Det anbefales å utforske mulighetene for ytterligere samarbeid mellom interessentene knyttet til næringen og utdanningen. Det bør utforskes om det finnes muligheter knyttet til bruk av havbruksmidler i samarbeid med Flekkefjord kommune.